



Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (virspalāta)

2013. gada 4. decembrī*

Prasība atcelt tiesību aktu — Valsts atbalsts — LESD 108. panta 1. un 2. punkts — Lietuvas Republikas piešķirtais valsts atbalsts lauksaimniecības zemes iegādei — Eiropas Savienības Padomes kompetence — Pastāvoša atbalsta shēma — Atbilstoši pasākumi — Divu atbalsta shēmu nenodalāmais raksturs — Apstākļu maiņa — Ārkārtas apstākļi — Ekonomiskā krīze — Acīmredzama kļūda vērtējumā — Samērīguma princips

Lieta C-111/10

par prasību atcelt tiesību aktu atbilstoši LESD 263. pantam, ko 2010. gada 26. februārī cēla

Eiropas Komisija, ko pārstāv *V. Di Bucci*, *L. Flynn* un *B. Stromsky*, kā arī *A. Stobiecka-Kuik*, pārstāvji, kas norādīja adresi Luksemburgā,

apelācijas sūdzības iesniedzēja,

pret

Eiropas Savienības Padomi, ko pārstāv *É. Sitbon* un *F. Florindo Gijón*, pārstāvji,

atbildētāja,

ko atbalsta

Lietuvas Republika, ko pārstāv *D. Kriaučiūnas* un *L. Liubertaitė*, pārstāvji,

Ungārija, ko pārstāv *G. Koós* un *M. Fehér*, kā arī *K. Szijjártó*, pārstāvji,

Polijas Republika, ko pārstāv *M. Szpunar*, pārstāvis,

personas, kas iestājušās lietā.

TIESA (virspalāta)

šādā sastāvā: priekšsēdētājs *V. Skouris* [*V. Skouris*], priekšsēdētāja vietnieks *K. Lēnartss* [*K. Lenaerts*], palātu priekšsēdētāji *A. Ticano* [*A. Tizzano*], *R. Silva de Lapuerta* [*R. Silva de Lapuerta*], *L. Bejs Larsens* [*L. Bay Larsen*] (referents), *E. Juhāss* [*E. Juhász*], *E. Borgs Bartets* [*A. Borg Barthet*], *K. G. Fernlunds* [*C. G. Fernlund*] un *Ž. L. da Krušs Vilasa* [*J. L. da Cruz Vilaça*], tiesneši *A. Ross* [*A. Rosas*], *Dž. Arestis* [*G. Arestis*], *J. Malenovskis* [*J. Malenovský*], *A. Prehala* [*A. Prechal*], *E. Jarašūns* [*E. Jarašiūnas*] un *K. Vajda* [*C. Vajda*],

ģenerāladvokāts *P. Mengoci* [*P. Mengozzi*],

* Tiesvedības valoda – angļu.

sekretārs A. Kalots Eskobars [*A. Calot Escobar*],

ņemot vērā rakstveida procesu,

noklausījusies ģenerālvokāta secinājumus 2013. gada 17. janvāra tiesas sēdē,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

- 1 Ar savu prasības pieteikumu Eiropas Komisija lūdz Tiesu atcelt Padomes 2009. gada 16. decembra Lēmumu 2009/983/ES par to, lai Lietuvas Republikas iestādes varētu sniegt valsts atbalstu lauksaimniecības zemes iegādei laikā no 2010. gada 1. janvāra līdz 2013. gada 31. decembrim (OV L 338, 93. lpp.; turpmāk tekstā – “apstrīdētais lēmums”).

Atbilstošās tiesību normas

Regula (EK) Nr. 659/1999

- 2 Padomes 1999. gada 22. marta Regulas (EK) Nr. 659/1999, ar ko nosaka sīki izstrādātus noteikumus [LESD 108.] panta piemērošanai (OV L 83, 1. lpp.), 1. pantā ir paredzēts:

“Šajā regulā:

[..]

- b) “pastāvošais atbalsts” ir:

[..]

- ii) atļauts atbalsts, t.i., atbalsta shēmas un individuāls atbalsts, ko atļāvusi Komisija vai [Eiropas Savienības] Padome;

[..]

- c) “jauns atbalsts” ir atbalsts, t.i., atbalsta shēmas un individuāls atbalsts, kas nav pastāvošs atbalsts, tostarp pastāvoša atbalsta grozījumi;

[..].”

- 3 Šīs regulas 17. panta 2. punktā ir noteikts:

“Ja Komisija uzskata, ka pastāvošā atbalsta shēma nav vai vairs nav saderīga ar kopējo tirgu, tā informē attiecīgo dalībvalsti par savu provizorisko secinājumu un dod attiecīgai dalībvalstij iespēju iesniegt savas piezīmes viena mēneša laikā. [..]”

- 4 Šīs regulas 18. pantā ir paredzēts:

“Ja Komisija, ņemot vērā informāciju, ko dalībvalsts iesniedz saskaņā ar 17. pantu, secina, ka pastāvošā atbalsta shēma nav vai vairs nav saderīga ar kopējo tirgu, tā pieņem ieteikumu, ar ko attiecīgai dalībvalstij ierosina atbilstīgus pasākumus. [..]”

- 5 Šīs pašas regulas 19. panta 1. punkts ir izteikts šādi:

“Ja attiecīgā dalībvalsts akceptē ierosinātos pasākumus un par to informē Komisiju, Komisija minēto konstatāciju dokumentē un par to informē dalībvalsti.

Šis akcepts attiecīgai dalībvalstij uzliek par pienākumu īstenot atbilstīgos pasākumus.”

Regula (EK) Nr. 1857/2006

- 6 Komisijas 2006. gada 15. decembra Regulas (EK) Nr. 1857/2006 par [LESD 107.] un [108.] panta piemērošanu attiecībā uz maziem un vidējiem uzņēmumiem, kas nodarbojas ar lauksaimniecības produktu ražošanu, un grozījumiem Regulā (EK) Nr. 70/2001 (OV L 358, 3. lpp.) 4. pantā ir noteikts:

“1. Atbalsts ieguldījumiem lauksaimniecības uzņēmumos [lauku saimniecībās] [Eiropas Savienībā] primārai lauksaimniecības produktu ražošanai ir saderīgs ar kopējo tirgu [LESD 107. panta 3. punkta c) apakšpunkta] nozīmē un ir atbrīvots no paziņošanas prasības, kas paredzēta [LESD 108. panta 3. punktā], ja vien tas atbilst šā panta 2. līdz 10. punkta nosacījumiem.

[..]

8. Tādas zemes iegādei, kas nav apbūvei paredzēta zeme, var piešķirt atbalstu par izmaksām, kas nepārsniedz 10 % no ieguldījuma attaisnotajiem izdevumiem.

[..]”

Regula (EK) Nr. 1535/2007

- 7 Komisijas 2007. gada 20. decembra Regulas (EK) Nr. 1535/2007 par [LESD 107. panta] un [LESD 108. panta] panta piemērošanu *de minimis* atbalstam lauksaimniecības produktu ražošanas nozarē (OV L 337, 35. lpp.) 3. panta 1. punkts ir izteikts šādi:

“Uzskata, ka šis atbalsts neatbilst visiem [LESD 107. panta 1. punkta] kritērijiem, un tāpēc atbalstam, kas atbilst šā panta 2. līdz 7. punktā izklāstītajiem nosacījumiem, nepiemēro paziņošanas kārtību, ko paredz [LESD 108. panta 3. punkts].”

Lauksaimniecības pamatnostādnes

- 8 Kopienas pamatnostādņu attiecībā uz valsts atbalstu lauksaimniecības un mežsaimniecības nozarē 2007.–2013. gadam (OV 2006, C 319, 1. lpp.; turpmāk tekstā – “lauksaimniecības pamatnostādnes”) 29. punktā ir precizēts:

“Ieguldījumu atbalstu lauku saimniecībās atzīst par saderīgu ar [LESD 107. panta 3. punkta c) apakšpunktu], ja tas atbilst visiem [Regulas Nr. 1857/2006] 4. panta nosacījumiem. [..]”

- 9 Šo pamatnostādņu 196. punktā ar nosaukumu “Priekšlikumi veikt vajadzīgos pasākumus” ir noteikts:

“Saskaņā ar [LESD 108. panta 1. punktu] Komisija ierosina dalībvalstīm grozīt pašreizējās [pastāvošās] atbalsta shēmas, lai, vēlākais, līdz 2007. gada 31. decembrim panāktu atbilstību šīm pamatnostādņēm, izņemot attiecībā uz pašreizējām [pastāvošām] atbalsta ieguldījumu shēmām, kuras jāgroza, lai panāktu atbilstību šīm pamatnostādņēm līdz 2009. gada 31. decembrim, [..] attiecībā uz ieguldījumiem saistībā ar zemes pirkšanu lauku saimniecībās.”

10 Šo pamatnostādņu 197. punktā ir paredzēts, ka dalībvalstis tiek aicinātas, vēlākais, līdz 2007. gada 28. februārim rakstveidā apstiprināt, ka tās akceptē šos priekšlikumus par atbilstošajiem pasākumiem.

11 Šo pašu lauksaimniecības pamatnostādņu 198. punkts ir izteikts šādi:

“Ja dalībvalsts līdz norādītajai dienai nav rakstiski apstiprinājusi savu piekrišanu, Komisija piemēros Regulas [Nr. 659/1999] 19. panta 2. punktu un vajadzības gadījumā uzsāks minētajā noteikumā noteikto tiesvedību.”

Pagaidu shēma

12 Valsts atbalsta pasākumu Kopienas pagaidu shēmas, lai veicinātu piekļuvi finansējumam pašreizējās finanšu un ekonomiskās krīzes apstākļos, kas ieviesta ar Komisijas 2008. gada 17. decembra Paziņojumu (OV 2009, C 83, 1. lpp.), ko groza ar Komisijas 2009. gada 31. oktobra *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī* publicēto paziņojumu (OV C 261, 2. lpp.; turpmāk tekstā – “pagaidu shēma”), 4.2.2. punktā ir paredzēts, ka, ņemot vērā ekonomisko situāciju, ar konkrētiem nosacījumiem uz laiku ir jāļauj ierobežotā apjomā piešķirt atbalstu.

13 Pagaidu shēmas 4.2.2. punkta h) apakšpunktā tostarp ir precizēts, ka, “ja atbalstu piešķir uzņēmumiem [..], kas nodarbojas ar lauksaimniecības produktu primāro ražošanu, atbalsts skaidrā naudā (vai bruto dotācijas ekvivalents) nepārsniedz [EUR] 15 000 vienam uzņēmumam”.

14 Pagaidu shēmas 7. punktā tostarp ir noteikts, ka “šis paziņojums [..] netiks piemērots pēc 2010. gada 31. decembra”.

Tiesvedības priekšvēsture

15 Ar 2005. gada 25. februāra vēstuli Lietuvas Republika Komisijai saskaņā ar EKL 88. panta 3. punktu paziņoja valsts atbalsta shēmu ar nosaukumu “Atbalsts zemes iegādei”. Šis pasākums bija paredzēts, lai aizvietotu pastāvošu valsts atbalstu, un tas bija jāpiemēro līdz 2010. gadam. Tas izpaudās kā atbalsts lauksaimniekiem, kas bija paredzējuši iegādāties valsts lauksaimniecības zemi, ieguldījumiem.

16 Uzskatot, ka šis valsts atbalsts ir saderīgs ar EKL 87. panta 3. punkta c) apakšpunktu, Komisija ar 2006. gada 22. novembra lēmumu (OV C 317, 6. lpp.; turpmāk tekstā – “2006. gada 22. novembra lēmums”) nolēma necelt iebildumus. Šajā lēmumā bija precizēts, ka attiecīgā valsts atbalsta ilgums ir no Komisijas apstiprinājuma datuma “līdz 2010. gadam”.

17 Lauksaimniecības pamatnostādņu 196. punktā Komisija ierosināja dalībvalstīm grozīt pastāvošās valsts atbalsta shēmas lauksaimniecības zemes iegādei, lai, vēlākais, līdz 2009. gada 31. decembrim panāktu atbilstību šīm pamatnostādņēm.

18 2007. gada 22. martā Lietuvas Republika paziņoja, ka tā piekrīt šo pamatnostādņu 196. punktā atbilstošo pasākumu ierosinājumam. Kā paredzēts Regulas Nr. 659/1999 19. panta 1. punktā, Komisija dokumentēja šo piekrišanu ar paziņojumu, ko publicēja *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī* (OV 2008, C 70, 11. lpp.).

19 2009. gada 23. novembrī Lietuvas Republika nosūtīja Padomei lūgumu saskaņā ar EKL 88. panta 2. punktu līdz 2013. gada 31. decembrim pagarināt šo pastāvošo valsts atbalstu lauksaimniecības zemes iegādei.

- 20 Ar apstrīdēto lēmumu Padome apmierināja šo lūgumu saskaņā ar LESD 108. panta 2. punkta trešo daļu. Šī lēmuma 1. pants ir izteikts šādi:

“Lietuvas iestāžu izņēmuma kārtā piešķirtais valsts atbalsts aizdevumiem, lai iegādātos valstij piederošu lauksaimniecības zemi, kura summa nepārsniedz 55 miljonus [Lietuvas litu (LTL)] un kuru piešķir laikā no 2010. gada 1. janvāra līdz 2013. gada 31. decembrim, ir uzskatāms par saderīgu ar iekšējo tirgu.”

- 21 Padome savu lēmumu pamatoja, tostarp tā preambulas 2.–4. apsvērumā atsaucoties uz Lietuvas lauku saimniecību nelabvēlīgo struktūru, mazajiem lauksaimnieku ienākumiem, lauksaimniecības izejvielu cenu celšanos, kā arī lauksaimniecības cenu būtisku pazemināšanos, ko izraisījusi ekonomiskā un finanšu krīze, ka arī augsto procentu likmi par aizdevumiem lauksaimniecības zemes pirkumam. Tā arī norādīja, ka Lietuvas lauksaimnieku rīcībā bija ļoti mazi pašu līdzekļi.

- 22 Saskaņā ar apstrīdētā lēmuma preambulas 9. un 10. apsvērumu:

“(9) Komisija šajā posmā nav sākusi nekādas procedūras un nav ieņēmusi nostāju par atbalsta būtību un saderību.

(10) Tādējādi pastāv izņēmuma apstākļi, kas – atkāpjoties no nosacījumiem un vienīgi tiktāl, ciktāl tas ir vajadzīgs zemes reformas sekmīgai pabeigšanai un lai Lietuvā uzlabotu lauku saimniecību struktūru un lauksaimniecības efektivitāti, – tādu atbalstu ļauj uzskatīt par saderīgu ar iekšējo tirgu.”

Tiesvedība Tiesā un lietas dalībnieku prasījumi

- 23 Komisija lūdz Tiesu:

- atcelt apstrīdēto lēmumu un
- piespriest Padomei atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

- 24 Padome lūdz Tiesu:

- noraidīt prasību kā nepamatotu un
- piespriest Komisijai atlīdzināt tiesāšanas izdevumus.

- 25 Ar Tiesas priekšsēdētāja 2010. gada 9. augusta rīkojumu Lietuvas Republikai, Ungārijai un Polijas Republikai tika atļauts iestāties lietā Padomes prasījumu atbalstam.

Par prasību

- 26 Komisija norāda četrus pamatus savas prasības pamatojumam, kas ir attiecīgi balstīti uz Padomes kompetences neesamību, pilnvaru nepareizu izmantošanu, lojālas sadarbības principa pārkāpumu un acīmredzamu kļūdu vērtējumā attiecībā uz ārkārtas apstākļu esamību, kā arī uz samērīguma principa pārkāpumu.

Par pirmo pamatu, kas balstīts uz Padomes kompetences neesamību

Lietas dalībnieku argumenti

- 27 Savā pirmajā pamatā Komisija apgalvo, ka Padomes kompetencē nebija pieņemt apstrīdēto lēmumu.
- 28 Komisija uzskata, ka no Tiesas pastāvīgās judikatūras izriet, ka pilnvarām, kuras Padomei piešķirtas ar LESD 108. panta 2. punkta trešo daļu, ir izņēmuma raksturs un ka Padomes kompetencē līdz ar to nav atcelt Komisijas lēmumu, ar ko konstatē valsts atbalsta nesaderību ar iekšējo tirgu, vai mēģināt apiet šādu lēmumu.
- 29 Tomēr Komisija uzskata, ka tā lauksaimniecības pamatnostādņu 196. punktā ir pieņēmusi savu galīgo nostāju par Lietuvas Republikas ieviestās valsts atbalsta shēmas lauksaimniecības zemes iegādei saderību ar iekšējo tirgu. Tam, ka šī nostāja tika pieņemta pamatnostādņu formā, nav nekādu seku, jo Eiropas Savienības tiesas bija nospriedušas, ka dalībvalstij, kas piekrīt pamatnostādņēm, ir pienākums tās piemērot.
- 30 Šajā lietā Lietuvas Republika paziņoja savu piekrišanu ierosinātajiem atbilstošajiem pasākumiem, kas ir norādīti lauksaimniecības pamatnostādņu 196. punktā. Tā rezultātā tai bija pienākums izbeigt šo valsts atbalsta shēmu, vēlākais, 2009. gada 31. decembrī un to neatjaunot pirms 2013. gada 31. decembra. Līdz ar to, atļaujot šo pašu valsts atbalsta shēmu no 2010. gada 1. janvāra, Padome ir mazinājusi Komisijas lēmuma efektivitāti, tādējādi pārsniedzot savas kompetences robežas.
- 31 Savukārt Padome apgalvo, ka ar apstrīdēto lēmumu atļautā valsts atbalsta shēma ir jauna valsts atbalsta shēma, kas atšķiras no Komisijas 2006. gada 22. novembrī apstiprinātās, it īpaši tādēļ, ka tā ir balstīta uz jauniem faktiem un tiesību elementiem. Līdz ar to Komisija vēl neesot izvērtējusi ar apstrīdēto lēmumu atļautās valsts atbalsta shēmas saderību ar iekšējo tirgu.
- 32 Padome piebilst, ka lauksaimniecības pamatnostādņu 196. punkts nav piemērojams tās apstiprinātajai valsts atbalsta shēmai, jo LESD 108. panta 1. punktā paredzētie atbilstošie pasākumi ir piemērojami tikai pastāvošiem atbalstiem.
- 33 Savā replikā Komisija apgalvo, ka Padomes norādītās atšķirības starp pastāvošām atbalsta shēmām un apstrīdētajā lēmumā atļauto atbalsta shēmu nav nozīmīgas, jo šīs shēmas ir tik nesaraujami saistītas, ka būtu pilnībā samāksloti šīs shēmas nošķirt LESD 108. panta 2. punkta piemērošanas nolūkā.
- 34 Lietuvas Republika, Ungārija un Polijas Republika būtībā piekrīt Padomes analīzei.

Tiesas vērtējums

- 35 Lai izvērtētu Komisijas prasības pamatojumam izvirzītā pirmā pamata pamatotību, ir jānosaka, vai Padomes kompetencē saskaņā ar LESD 108. panta 2. punkta trešo daļu bija apstrīdētajā lēmumā norādīto valsts atbalstu uzskatīt par saderīgu ar iekšējo tirgu, lai gan Lietuvas Republika bija piekritusi lauksaimniecības pamatnostādņu 196. punktā ierosinātajiem atbilstošajiem pasākumiem.
- 36 Saskaņā ar EKL 88. panta 2. punkta trešo daļu pēc dalībvalsts lūguma Padome var pieņemt vienprātīgu lēmumu par to, ka atbalsts, ko šī valsts piešķir vai paredz piešķirt, ir atzīstams par saderīgu ar iekšējo tirgu, atkāpjoties no LESD 107. panta vai LESD 109. pantā paredzētajām normām, ja tādu lēmumu attaisno ārkārtas apstākļi.

- 37 Tātad dalībvalsts pienācīgi definētos apstākļos var paziņot valsts atbalstu nevis Komisijai, kas pieņemtu lēmumu LESD 108. panta 3. punktā noteiktajos ietvaros, bet Padomei, kura pieņems lēmumu saskaņā ar LESD 108. panta 2. punkta trešo daļu, atkāpjoties no LESD 107. panta noteikumiem vai no LESD 109. pantā paredzētajām normām.
- 38 Tiesai jau ir bijusi iespēja precizēt šīs normas konkrētus interpretācijas aspektus.
- 39 Tādējādi, vispirms atgādinājusi centrālo lomu, kas LESD ir paredzēta Komisijai valsts atbalsta iespējamai atzišanai par nesaderīgu ar iekšējo tirgu, Tiesa nosprieda, ka LESD 108. panta 2. punkta trešajai daļai ir izņēmuma un īpašs raksturs, lai gan Padomei ar šo normu piešķirtām pilnvarām acīmredzami ir izņēmuma raksturs (šajā ziņā skat. 2004. gada 29. jūnija spriedumu lietā C-110/02 Komisija/Padome, Krājums, I-6333. lpp., 29.–31. punkts), kas nozīmē, ka šī LESD 108. panta 2. punkta trešā daļa noteikti ir jāinterpretē šauri (pēc analogijas skat. 2010. gada 22. aprīļa spriedumu lietā C-510/08 *Mattner*, Krājums, I-3553. lpp., 32. punkts, un 2013. gada 14. marta spriedumu lietā C-419/11 *Česká spořitelna*, 26. punkts).
- 40 Tālāk, runājot par LESD 108. panta 2. punkta trešās un ceturtais daļas normām, atbilstoši kurām, no vienas puses, ja dalībvalsts vērsas Padomē, uz trim mēnešiem tiek apturēta Komisijā notiekoša pārbaude, un, no otras puses, ja Padomes lēmums netiek pieņemts šajā termiņā, lemj Komisija, Tiesa nolēma, ka šīs normas ir jāinterpretē tādējādi, ka, ja šis termiņš ir izbeidzies, Padomes kompetencē vairs nav pieņemt lēmumu par konkrēto atbalstu atbilstoši minētā panta trešajai daļai (šajā ziņā skat. iepriekš minēto spriedumu lietā Komisija/Padome, 32. punkts).
- 41 Šajā sakarā Tiesa uzskatīja, ka šāds Padomes kompetences ierobežojums laikā norāda arī uz to, ka, ja attiecīgā dalībvalsts nav Padomei adresējusi nevienu lūgumu, pamatojoties uz LESD 108. panta 2. punkta trešo daļu, pirms Komisija attiecīgo atbalstu ir atzinusi par nesaderīgu ar iekšējo tirgu un pabeigusi LESD 108. panta 2. punkta pirmajā daļā paredzēto procedūru, Padomei vairs nav tiesību īstenot ārkārtas pilnvaras, kas tai piešķirtas ar minētās normas trešo daļu nolūkā šādu atbalstu pasludināt par saderīgu ar iekšējo tirgu (iepriekš minētais spriedums lietā Komisija/Padome, 33. punkts, un 2006. gada 22. jūnija spriedums lietā C-399/03 Komisija/Padome, Krājums, I-5629. lpp., 24. punkts).
- 42 Tiesa šajā kontekstā uzsvēra, ka šāda interpretācija nodrošina to, ka netiek pieņemti lēmumi ar pretrunīgu rezolutīvo daļu, un tādējādi veicina tiesisko noteiktību, jo ar to tiek saglabāts tāda administratīva lēmuma galīgais raksturs, kas pieņemts pēc saprātīga pārsūdzības termiņa beigām vai izmantojot visas pārsūdzības iespējas (šajā ziņā skat. iepriekš minēto 2004. gada 29. jūnija spriedumu lietā Komisija/Padome, 32. un 35. punkts, kā arī iepriekš minēto 2006. gada 22. jūnija spriedumu lietā Komisija/Padome, 25. punkts).
- 43 Visbeidzot, Tiesa sprieda par jautājumu, vai tas, ka Padomes kompetencē nav lemt par tāda valsts atbalsta saderību ar iekšējo tirgu, par kuru Komisija jau ir pieņēmusi galīgu lēmumu, nozīmē, ka Padomes kompetencē nav lemt arī par valsts atbalstu, kura mērķis ir tā saņēmējiem piešķirt nelikumīgu atbalstu, kas iepriekš ar Komisijas lēmumu ir atzīts par nesaderīgu, tādā apmērā, kas ir paredzēts, lai atbalsta saņēmējiem kompensētu summas, kas tiem jāatmaksā saskaņā ar šo lēmumu.
- 44 Šajā sakarā Tiesa ir norādījusi, kas saskaņā ar pastāvīgo judikatūru atzīt, ka dalībvalsts varētu piešķirt šāda nelikumīga atbalsta saņēmējiem jaunu atbalstu par summu, kas ekvivalenta nelikumīgā atbalsta apmēram, nolūkā neitralizēt ar tā atmaksu, kuru veikt saņēmējiem ir pienākums, saistītās sekas, piemērojot minēto lēmumu, nozīmētu acīmredzami apdraudēt Komisijas atbilstoši LESD 107. pantam un LESD 108. pantam pieņemto lēmumu efektivitāti (iepriekš minētais 2004. gada 29. jūnija spriedums lietā Komisija/Padome, 43. punkts, un 2006. gada 22. jūnija spriedums lietā Komisija/Padome, 27. punkts).

- 45 Tātad Tiesa ir nospriedusi, ka Padome, kas nevar likt šķēršļus Komisijas lēmumam, ar ko konstatēta atbalsta nesaderība ar kopējo tirgu, pati atzīstot, ka atbalsts ir saderīgs ar šo tirgu, nevar apdraudēt šī lēmumu efektivitāti, atzīstot par saderīgu ar iekšējo tirgu LESD 108. panta 2. punkta trešās daļas izpratnē atbalstu, kura mērķis ir kompensēt saņēmējiem nelikumīgi piešķirtu atbalstu, kas atzīts par nesaderīgu ar kopējo tirgu un kas šiem saņēmējiem ir jāatmaksā, piemērojot minēto lēmumu (šajā ziņā skat. iepriekš minēto 2004. gada 29. jūnija spriedumu lietā Komisija/Padome, 44. un 45. punkts, kā arī 2006. gada 22. jūnija spriedumu lietā Komisija/Padome, 28. punkts).
- 46 No šīs judikatūras izriet, ka, lai piemērotu LESD 108. panta 2. punktu, attiecīgās Padomes un Komisijas kompetences tiek norobežotas tādā veidā, ka, pirmkārt, primārā kompetence ir Komisijai, bet Padomes kompetence rodas tikai ārkārtas apstākļos. Otrkārt, Padomes kompetence, kas ļauj tai savos lēmumos atkāpties no konkrētām Līguma normām valsts atbalstu jomā, ir jāisteno konkrētā laika posmā. Treškārt, tiklīdz kā Komisija vai Padome pieņem galīgu lēmumu par aplūkojamā atbalsta saderību, otrā minētā no šīm divām iestādēm vairs nedrīkst pieņemt pretēja rakstura lēmumu.
- 47 Šādas interpretācijas mērķis ir saglabāt Savienības darbību saskaņotību un efektivitāti ar to, ka, pirmkārt, tā izslēdz pretrunīgu lēmumu pieņemšanas iespēju un, otrkārt, tā nepieļauj, ka Savienības iestādes galīgais lēmums ārpus jebkāda termiņa, ieskaitot LESD 263. panta 6. punktā noteikto, un neievērojot tiesiskās noteiktības principu, nonāk pretrunā citas iestādes lēmumam.
- 48 Šo interpretāciju pamatojošie apsvērumi turklāt liecina par to, ka nav nozīmes tam, vai atbalsts, par kuru ir pieņemts Padomes lēmums, ir pastāvošs vai jauns atbalsts. Faktiski, kā izriet no Tiesas judikatūras, Komisijas lēmuma efektivitāte tiek apšaubīta ne tikai tad, kad Padome pieņem lēmumu, ar kuru par saderīgu ar iekšējo tirgu atzīst to pašu atbalstu, par kuru Komisija jau ir pieņēmusi lēmumu, bet arī tad, ja atbalsta, par ko ir šis Padomes lēmums, mērķis ir kompensēt saņēmējiem nelikumīgi piešķirtu atbalstu, kas ir atzīts par nesaderīgu ar iekšējo tirgu un kas šiem saņēmējiem ir jāatmaksā saskaņā ar Komisijas lēmumu. Šādos apstākļos otrais atbalsts ir tik nesaraujami saistīts ar to, kura nesaderību ar iekšējo tirgu Komisija konstatēja jau iepriekš, ka šķiet pilnīgi samāksloti nošķirt šos divus atbalstus LESD 108. panta 2. punkta piemērošanas nolūkā (šajā ziņā skat. iepriekš minēto 2004. gada 29. jūnija spriedumu lietā Komisija/Padome, 45. un 46. punkts).
- 49 Tādējādi šajā lietā svarīgi ir izvērtēt jautājumu, vai valsts atbalsti, kurus Padome ir atzinusi par saderīgiem ar iekšējo tirgu, neatkarīgi no to rakstura – pastāvošs vai jauns atbalsts – ir jāuzskata par tādiem atbalstiem, par kuriem Komisija jau ir pieņēmusi galīgu lēmumu.
- 50 Šajā sakarā no pastāvīgās judikatūras izriet, ka Komisija, īstenojot savas ar LESD 107. un 108. pantu piešķirtās pilnvaras, var pieņemt pamatnostādnes, kuru pamata mērķis ir norādīt veidu, kādā tā atbilstoši šiem pašiem pantiem paredz izmantot savu rīcības brīvību attiecībā uz jauniem vai jau pastāvošiem atbalstiem (2002. gada 18. jūnija spriedums lietā C-242/00 Vācija/Komisija, *Recueil*, I-5603. lpp., 27. punkts).
- 51 Tā kā šīs pamatnostādnes ir pamatotas ar LESD 108. panta 1. punktu, tās ir regulāras un periodiskas sadarbības elements, kuras ietvaros Komisija kopā ar dalībvalstīm pārbauda pastāvošos valsts atbalstus un tām piedāvā atbilstošus pasākumus, kas ir nepieciešami iekšējā tirgus progresīvai attīstībai vai funkcionēšanai (šajā ziņā skat. 1996. gada 15. oktobra spriedumu lietā C-311/94 *Ijssel-Vliet*, *Recueil*, I-5023. lpp., 36. un 37. punkts, kā arī 2000. gada 5. oktobra spriedumu lietā C-288/96 Vācija/Komisija, *Recueil*, I-8237. lpp., 64. punkts). Ja šos atbilstošo pasākumu ierosinājumus dalībvalsts akceptē, tie tai ir saistoši (šajā ziņā skat. iepriekš minētos spriedumus lietā *Ijssel-Vliet*, 42. un 43. punkts, kā arī 2000. gada 5. oktobra spriedumu lietā Vācija/Komisija, 65. punkts), kuras pienākums, kā atgādināts Regulas Nr. 659/1999 19. panta 1. punktā, ir tos īstenot.
- 52 Šajā lietā Lietuvas Republika 2007. gada 22. martā paziņoja, ka tā akceptē lauksaimniecības pamatnostādņu 196. punktā norādītos atbilstošo pasākumu ierosinājumus.

- 53 Šie atbilstošie pasākumi tostarp ietver grozījumus pastāvošās atbalsta shēmās ieguldījumiem lauksaimniecības zemes iegādei lauku saimniecībās, lai tās saskaņotu ar šīm lauksaimniecības pamatnostādņēm, vēlākais, līdz 2009. gada 31. decembrim.
- 54 No tā izriet, ka atbilstoši LESD 108. panta 1. punktam Komisijas ierosinātie atbilstošie pasākumi lauksaimniecības nostādņu 196. punktā attiecas tikai uz pastāvošo valsts atbalsta shēmām.
- 55 Tomēr ar apstrīdēto lēmumu atļautā atbalsta shēma ir jauna valsts atbalsta shēma.
- 56 Tādējādi šī sprieduma 15. punktā minēto valsts atbalsta shēmu saskaņā ar Regulas Nr. 659/1999 1. panta b) punkta ii) apakšpunktu var uzskatīt par pastāvošo valsts atbalsta shēmu tikai par to laika posmu, kurā tā bija atļauta ar 2006. gada 22. novembra lēmumu, proti, līdz 2009. gada 31. decembrim.
- 57 Tādējādi, ņemot vērā, ka no šīs regulas 1. panta c) punkta izriet, ka visas valsts atbalsta shēmas, kas nav pastāvošās atbalsta shēmas, ir jauni atbalsti, un ka ar apstrīdēto lēmumu atļautā atbalsta shēma bija piemērojama, sākot no 2010. gada 1. janvāra, tā noteikti ir jauna atbalsta shēma.
- 58 Apstākļi, ka šī shēma ir tikai 2009. gada 31. decembrī izbeigtās valsts atbalsta shēmas pagarinājums, – kas, šķiet, ir pierādīts – nav noteicošais, jo pastāvošās valsts atbalsta shēmas pagarināšana rada jaunu, no pagarinātās shēmas atšķirīgu, atbalstu (šajā ziņā skat. 2010. gada 20. maija spriedumu lietā C-138/09 *Todaro Nunziatina & C.*, Krājums, I-4561. lpp., 46. un 47. punkts).
- 59 Tādējādi Lietuvas Republikai noteiktie pienākumi pēc atbilstošo pasākumu ierosinājumu akceptēšanas nav par atbalsta shēmu, ko apstrīdētajā lēmumā uzskata par saderīgu ar iekšējo tirgu, tiktāl, ciktāl runa ir par jaunu atbalsta shēmu, kas nebūtu jājauc ar pastāvošo atbalstu, uz kuru attiecas šis dalībvalsts akceptētie atbilstošie pasākumi.
- 60 Tomēr Padome nevar atsaukties tikai uz to, ka atbalsta shēma ir jauna, lai pārskatītu situāciju, saistībā ar kuru Komisija jau ir pieņēmusi galīgu lēmumu, un nonākt pretrunā šim vērtējumam. Tātad Padomes kompetencē nav izlemt, ka jauna atbalsta shēma būtu jāuzskata par saderīgu ar iekšējo tirgu, ja tā ir tik nesaraucami saistīta ar jau pastāvošu atbalsta shēmu, kuru dalībvalsts ir apņēmusies mainīt vai izbeigt atbilstoši LESD 108. panta 1. punktā paredzētajam, ka LESD 108. panta 2. punkta piemērošanas nolūkā šo divu atbalstu nošķiršana šķiet pilnīgi samākslota (skat. pēc analogijas iepriekš minēto 2004. gada 29. jūnija spriedumu lietā Komisija/Padome, 46. punkts).
- 61 Katrā ziņā šajā lietā tas tā nav.
- 62 Šajā sakarā var norādīt, ka ir pagājis vērā ņemams laiks starp Komisijas un Padomes sniegtajiem vērtējumiem, jo apstrīdētais lēmums tika pieņemts gandrīz trīs gadus pēc atbilstošo pasākumu ierosinājuma šajā lietā.
- 63 Turklāt šis lēmums ir konkrēti pamatots ar jaunu apstākļu iestāšanos, kurus Padome ir uzskatījusi par izņēmuma apstākļiem, ko Komisija nevarēja ņemt vērā savā vērtējumā par Lietuvas Republikas ieviestās pastāvošās atbalsta shēmas lauksaimniecības zemes iegādei saderību ar iekšējo tirgu.
- 64 Tādējādi, lai gan lauksaimniecības pamatnostādnes tika pieņemtas 2006. gadā, apstrīdētajā lēmumā ir vairākas atsauces uz ekonomiskās un finanšu krīzes radītajām sekām 2008. un 2009. gada laikā Lietuvas lauksaimniecības nozarē. Padome it īpaši norāda lauksaimniecības cenu pazemināšanos 2009. gada laikā un aizdevumu procentu likmju palielināšanos lauksaimniecības zemes iegādei 2008. un 2009. gadā.

- 65 Taču Komisijas ieņemtā nostāja sava atbilstošo pasākumu ierosinājuma pamatojumam saistībā ar šī sprieduma 15. punktā minēto valsts atbalsta shēmu saderību ar iekšējo tirgu bija noteikti balstīti uz – attiecībā uz tās rīcībā 2006. gadā esošiem ekonomikas datiem – ietekmes, kāda varētu būt šo shēmu piemērošanai uz progresīvu iekšējā tirgus attīstību vai funkcionēšanu, novērtējumu.
- 66 Būtiskas apstākļu maiņas dēļ, kā minēts šī sprieduma 64. punktā, Komisijas veikto šo atbalsta shēmu novērtējumu nevar uzskatīt par kaitējošu tam novērtējumam, kas bija jāveic par konkrētu atbalsta shēmu ar līdzīgiem pasākumiem, bet kas ir piemērojama ļoti atšķirīgā ekonomiskā kontekstā salīdzinājumā ar to, kuru ir ņēmusi vērā Komisija savā novērtējumā. No tā izriet, ka jaunā atbalsta, par ko Lietuvas Republika iesniedza lūgumu Padomei atbilstoši LESD 108. panta 2. punkta trešajai daļai, saderība ar iekšējo tirgu ir jāizvērtē atbilstoši individuālam vērtējumam, kas atšķiras no šī sprieduma 15. punktā minētās atbalsta shēmas un kas tika veikts, ņemot vērā atbilstošos ekonomiskos apstākļus šo atbalstu piešķiršanas brīdī (šajā ziņā skat. 1991. gada 3. oktobra spriedumu lietā C-261/89 Itālija/Komisija, *Recueil*, I-4437. lpp., 21. punkts, kā arī 2011. gada 21. jūlija spriedumu lietā C-459/10 P *Freistaat Sachsen* un *Land Sachsen-Anhalt*/Komisija, Krājums, I-109. lpp., 48. punkts).
- 67 Līdz ar to šajā lietā aplūkojamā situācija atšķiras no Tiesas aplūkotās situācijas iepriekš minētajā 2004. gada 29. jūnija spriedumā lietā Komisija/Padome un 2006. gada 22. jūnija spriedumā lietā Komisija/Padome.
- 68 Faktiski atšķirībā no Padomes lēmumiem, kas tika atcelti ar šiem diviem spriedumiem, apstrīdētais lēmums šajā lietā ir pamatots tieši ar jaunajiem apstākļiem, kas izriet no būtiskām apstākļu izmaiņām, kuras notika laikā no brīža, kad Komisija pārbaudīja Lietuvas Republikā piemērojamās pastāvošās atbalsta shēmas, līdz brīdim, kad Padome novērtēja jauno valsts atbalsta shēmu, par kuru šī dalībvalsts tai bija iesniegusi lūgumu.
- 69 Līdz ar to šī sprieduma 67. punktā minēto elementu, kuri pamatoja Padomes kompetences neesamību šajos divos spriedumos, šajā lietā nav.
- 70 Turklāt apstiprināt, ka Padomei ir pilnvaras, nenozīmē atļaut apiet dalībvalstu akceptētos atbilstošos pasākumus.
- 71 No vienas puses, Padome var izsniegt atļauju jaunai valsts atbalsta shēmai, kas ir līdzīga pastāvošai atbalsta shēmai, kuru dalībvalstij bija pienākums mainīt vai izbeigt pēc atbilstošo pasākumu akceptēšanas, tikai tajos gadījumos, kad pēc šiem ierosinājumiem ir radušies jauni apstākļi.
- 72 No otras puses, ar LESD 108. panta 2. punkta trešo daļu Padomei piešķirtās pilnvaras ir piemērojamas tikai šajā normā norādītajās robežās, proti, pastāvot ārkārtas apstākļiem (šajā ziņā skat. 1996. gada 29. februāra spriedumu lietā C-122/94 Komisija/Padome, Krājums, I-881. lpp., 13. punkts).
- 73 Visbeidzot, attiecībā uz Komisijas argumentu, ka Padomes kompetencē neesot bijis izsniegt atļauju tādām atbalstam, kas ir pretrunā lauksaimniecības pamatnostādnes definētajām vadlīnijām, ir svarīgi atgādināt, ka šo pamatnostādņu izpratnē tikai to 196. punktā esošie atbilstošo pasākumu ierosinājumi, kurus dalībvalstis ir akceptējušas, var būt Komisijas galīgā nostāja par atbalsta shēmas saderību ar iekšējo tirgu.
- 74 Faktiski, kā norādīts lauksaimniecības pamatnostādņu 197. punktā, dalībvalstīm ir jāakceptē tikai šie atbilstošo pasākumu ierosinājumi, bet citas šo pamatnostādņu normas ir tikai vispārējas indikatīvas normas, kas ir saistošas Komisijai (šajā ziņā skat. 2002. gada 13. jūnija spriedumu lietā C-382/99 Nīderlande/Komisija, *Recueil*, I-5163. lpp., 24. punkts un tajā minētā judikatūra), nevis dalībvalstīm. Tās *a fortiori* nav saistošas Padomei, jo LESD 108. panta 2. punkta trešajā daļā tai ir piešķirtas pilnvaras ārkārtas apstākļos atkāpties no LESD 107. panta normām vai no LESD 109. pantā paredzētajām normām.

- 75 Taču no šo pamatnostādņu 196. punkta izriet, ka attiecībā uz pastāvošām valsts atbalsta shēmām lauksaimniecības zemes iegādei dalībvalstis ir apņēmušās tikai tās grozīt, saskaņojot ar pamatnostādnēm, vai, to neizdarot, tās atcelt, vēlākais, līdz 2009. gada 31. decembrim.
- 76 Savukārt no šī sprieduma 60.–69. punktā esošajiem apsvērumiem izriet, ka dalībvalstis, akceptējot lauksaimniecības pamatnostādņu 196. punktā norādītos atbilstošo pasākumu ierosinājumus, nav atteikušās no iespējas lūgt atļauju atkārtoti ieviest līdzīgas vai tādas pašas atbalsta shēmas visā šo pamatnostādņu piemērošanās laikā.
- 77 Līdz ar to Komisijas izvirzītais apelācijas sūdzības pirmais pamats, kas balstīts uz Padomes kompetences neesamību, nav pamatots un tas ir jānoraida.

Par otro pamatu, kas balstīts uz pilnvaru nepareizu izmantošanu

Lietas dalībnieku argumenti

- 78 Ar savu otro pamatu Komisija apgalvo, ka Padome esot nepareizi izmantojusi pilnvaras, cenšoties neitralizēt sekas, kādas bija tās novērtējumam par atbalsta lauksaimniecības zemes iegādei shēmām, ko ieviesa Lietuvas Republika.
- 79 Padome norāda, ka tā, pieņemot apstrīdēto lēmumu, neesot centusies likvidēt Komisijas novērtējuma sekas, ņemot vērā, ka šī pēdējā minētā nav pieņēmusi nevienu lēmumu, atzīstot apstrīdētajā lēmumā atzītās valsts atbalsta shēmas par nesaderīgām ar iekšējo tirgu. Padomes mērķis faktiski esot bijis palīdzēt ekonomiskajā un finanšu krīzē cietušajiem Lietuvas lauksaimniekiem iegādāties lauksaimniecības zemes.

Tiesas vērtējums

- 80 Kā Tiesa vairākkārt ir atzinusi, tiesību akts ir saistīts ar pilnvaru nepareizu izmantošanu tikai tad, ja, pamatojoties uz objektīvām, atbilstošām un saskanīgām pazīmēm, izrādās, ka tas ir pieņemts tikai vai vismaz galvenokārt tāpēc, lai sasniegtu nevis tajā norādītos, bet gan citus mērķus, vai lai izvairītos no procedūras, kas Līgumā īpaši paredzēta, lai rīkotos tādos apstākļos, kādi pastāv konkrētajā gadījumā (šajā ziņā it īpaši skat. 1998. gada 14. maija spriedumu lietā *C-48/96 P Windpark Groothusen* /Komisija, *Recueil*, I-2873. lpp., 52. punkts, un 2006. gada 7. septembra spriedumu lietā *C-310/04 Spānija/Padome*, Krājums, I-7285. lpp., 69. punkts).
- 81 Jākonstatē, ka Komisija nav norādījusi šādas pazīmes.
- 82 Attiecībā uz Padomes izvirzītajiem mērķiem apstrīdētā lēmuma pieņemšanas brīdī Tiesai iesniegtajos lietas materiālos nav nekādu norāžu, kas ļautu apstiprināt, ka Padomei būtu bijis ekskluzīvs mērķis, vai vismaz mazāk dominējošs mērķis, kas nav palīdzēt Lietuvas lauksaimniekiem vieglāk iegādāties lauksaimniecības zemes, lai varētu pabeigt agrāro reformu, kā arī uzlabot lauku saimniecību struktūru un lauksaimniecības efektivitāti Lietuvā.
- 83 Runājot par Komisijas argumentu, ka no notikumu secības un no savstarpējās korespondences izrietot, ka apstrīdētā lēmuma mērķis ir bijis apstiprināt tās ieņemto nostāju, šķiet, ka Padome varēja pamatoti uzskatīt, ka Komisija nav ieņēmusi nostāju par aplūkojamās atbalsta shēmas saderību, kā tas ir uzsvērts apstrīdētā lēmuma preambulas 9. apsvērumā.
- 84 Līdz ar to apelācijas sūdzības otrais pamats par pilnvaru nepareizu izmantošanu ir jānoraida kā nepamatots.

Par trešo pamatu, kas balstīts uz lojālas sadarbības principa pārkāpumu

Lietas dalībnieku argumenti

- 85 Ar savu trešo pamatu Komisija apgalvo, ka apstrīdētais lēmums esot pieņemts, pārkāpjot lojālas sadarbības principu starp iestādēm, jo, pieņemot šo lēmumu, Padome esot atļāvusi Lietuvai nepildīt pienākumu par sadarbību ar Komisiju, kas šai dalībvalstij ir noteikts LESD 108. panta 1. punktā.
- 86 Faktiski, atļaujot pagarināt pastāvošu valsts atbalsta shēmu, kuru Lietuva bija apņēmusies izbeigt, Padome esot apdraudējusi iepriekš notikušā dialoga starp Komisiju un šo dalībvalsti rezultātus.
- 87 Padome uzskata, ka tai nav saistošs no LESD 108. panta 1. punkta izrietošais sadarbības pienākums. Turklāt tā apstiprina, ka Lietuvai nebija nekādu saistību attiecībā uz apstrīdētajā lēmumā apstiprināto valsts atbalsta shēmu.

Tiesas vērtējums

- 88 LESD 108. panta 1. punktā Komisijai un dalībvalstīm ir noteikts regulāras un periodiskas sadarbības pienākums, kuras ietvaros Komisija kopā ar dalībvalstīm veic pastāvīgu pastāvošo valsts atbalsta shēmu pārbaudi un tām piedāvā atbilstošus pasākumus, ko prasa iekšējā tirgus progresīva attīstība un funkcionēšana (šajā ziņā skat. iepriekš minēto 2002. gada 18. jūnija spriedumu lietā Vācija/Komisija, 28. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 89 Šajā sakarā no šī sprieduma 69. punkta izriet, ka Lietuva nebija uzņēmusies nekādas konkrētas saistības attiecībā uz apstrīdētajā lēmumā atļauto valsts atbalsta shēmu. Līdz ar to šis lēmums nav uzskatāms par tādu, ar kuru Lietuva tiek atbrīvota no konkrēta sadarbības pienākuma, jo ar to nekādā veidā netika ietekmēti iepriekš notikušā dialoga starp Komisiju un šo dalībvalsti rezultāti.
- 90 Ņemot vērā šos elementus, Komisijas trešais pamats par lojālas sadarbības principa pārkāpumu ir jānoraida kā nepamatots.

Par ceturto pamatu, kas balstīts uz acīmredzamu kļūdu vērtējumā un uz samērīguma principa pārkāpumu

- 91 Sava ceturta pamata pirmajā daļā Komisija apgalvo, ka Padome esot pieļāvusi acīmredzamu kļūdu vērtējumā, uzskatīdama, ka pastāv ārkārtas apstākļi, kas pamato apstiprināto pasākumu veikšanu. Šī paša pamata otrajā daļā tā norāda, ka apstrīdētais lēmums ir pretrunā samērīguma principam, jo aplūkojamie pasākumi neļauj sasniegt šajā lēmumā izvirzītos mērķus un tie nav tikai nepieciešamais minimums šo mērķu sasniegšanai.

Par ceturta pamata pirmo daļu, kas balstīts uz acīmredzamu kļūdu vērtējumā par ārkārtas apstākļu esamību

– Lietas dalībnieku argumenti

- 92 Komisija uzskata, ka apstākļus var uzskatīt par ārkārtīgiem LESD 108. panta 2. punkta trešās daļas nozīmē tikai tad, ja tie nebija paredzami pirms to iestāšanās, un ka šajā gadījumā šie apstākļi attiecas it īpaši uz Lietuvai. Līdz ar to šādi tas nebūs gadījumā ar iepriekš pastāvošu strukturālu ierobežojumu vai problēmu, kas radusies vairākumā dalībvalstu.

- 93 Taču Komisija uzskata, ka lauku saimniecību mazais izmērs Lietuvā ir jau sena problēma, kas ir saistīta ar Lietuvas agrārās ekonomikas struktūru. Tāpat nekas nenorāda uz to, ka kapitāla trūkums, ar ko saskārās Lietuvas lauksaimnieki, nebūtu strukturāla problēma, kas pēc tās rakstura nav kvalificējama kā ārkārtēja.
- 94 Turklāt, piekrītot, ka ekonomiskā krīze var būt ārkārtas apstākļi, Komisija tomēr uzskata, ka šī krīze var attaisnot apstrīdēto lēmumu tikai tiktāl, ciktāl tās saistība ar iepriekš pastāvošajām strukturālajām problēmām sniedzas tiktāl, ka tā ir radījusi ārkārtas apstākļus Lietuvā, ko Padome nav pierādījusi. Tāpat Komisija apgalvo, ka šīs krīzes ietekme uz aizdevumu procentiem un uz lauksaimniecības ieņēmumu samazināšanos Lietuvā nav ārkārtēja, ja to aplūko visas Savienības kontekstā.
- 95 Padome uzskata, ka Komisijas piedāvātā ārkārtējo apstākļu jēdziena definīcija ir pārāk šaura judikatūras kontekstā, jo šiem apstākļiem ir jābūt tikai neparedzētiem un tādiem, kas var ietekmēt citas dalībvalstis vai citas nozares, ne tikai lauksaimniecības nozari.
- 96 Šajā lietā pastāvēja ārkārtas apstākļi, ko veido ārkārtēji notikumi saistībā ar ekonomisko krīzi, kuri būtiski ietekmējuši Lietuvas lauksaimniekus un kuri līdz ar to vēl jo vairāk padziļinājuši Lietuvas lauku saimniecību jau pastāvošās strukturālās problēmas. Tādējādi būtiska lauksaimniecības ieņēmumu samazināšanās, ko izraisīja cenu pazemināšanās, un augstā procentu likme, kas radās krīzes rezultātā, bija vairāk redzamas Lietuvā nekā citās dalībvalstīs, kas Lietuvas lauksaimniekiem ārkārtīgi apgrūtināja, pat padarīja par neiespējamu, iegādāties lauksaimniecības zemi.

– Tiesas vērtējums

- 97 No Tiesas judikatūras izriet, ka, piemērojot LESD 108. panta 2. punkta trešo daļu, Padomei ir plaša rīcības brīvība, kuras īstenošana ir saistīta ar komplicēta ekonomiska un sociāla vērtējuma veikšanu Savienības kontekstā. Šajā sakarā Tiesas kontrole, ko piemēro šo vērtējuma pilnvaru izmantošanai, aprobežojas ar pārbaudi par to, vai ir ievērotas procesuālās normas un izpildīts pienākums norādīt pamatojumu, vai fakti materiāli ir precīzi, kā arī, vai nav pieļauta kļūda tiesību piemērošanā, un vai nepastāv acīmredzama kļūda faktu vērtējumā vai pilnvaru nepareiza izmantošana (šajā ziņā skat. iepriekš minēto 1996. gada 29. februāra spriedumu lietā Komisija/Padome, 18. un 19. punkts, kā arī pēc analogijas 2008. gada 22. decembra spriedumu lietā *C-333/07 Régie Networks*, Krājums, I-10807. lpp., 78. punkts).
- 98 Taču attiecībā uz nepierasto un neparedzamo raksturu, kā arī uz ekonomiskās un finanšu krīzes ietekmes plašumu uz Lietuvas lauksaimniecību nevar uzskatīt, ka Padome būtu pieļāvusi acīmredzamu kļūdu vērtējumā, uzskatīdama, ka šī ietekme bija būtiska ārkārtas apstākļu sastāvdaļa LESD 108. panta 2. punkta trešās daļas izpratnē. Turklāt Komisija savā replikas rakstā ir atzinusi, ka šīs krīzes iestāšanās nevar būt šāds ārkārtas apstākļi.
- 99 Nav noteicošs fakts, ka ekonomiskā un finanšu krīze ir izraisījusi ievērojamas sekas arī citās dalībvalstīs, jo šis apstākļi neietekmē šīs krīzes seku ārkārtējo raksturu attiecībā uz Lietuvas lauksaimnieku ekonomiskās situācijas un Lietuvā notikušās agrārās reformas attīstību.
- 100 Tāpat secinājums, ka lauku saimniecību nelabvēlīgā struktūra, lauku saimniecību ierobežotā platība vai pašu finanšu līdzekļu trūkums, ar ko lauksaimnieki saskārušies, ir strukturālas problēmas Lietuvā, nepalīdz pierādīt, ka Padome ir pieļāvusi acīmredzamu kļūdu vērtējumā, uzskatīdama, ka būtiska lauksaimniecības ieņēmumu samazināšanās, ko izraisīja cenu pazemināšanās un augstās procentu likmes, kas izrietēja no krīzes, ir būtiski pasliktinājušas Lietuvas lauksaimnieku situāciju, tādējādi apdraudot agrāro reformu un neļaujot labot minētās strukturālās problēmas (skat. pēc analogijas iepriekš minēto 1996. gada 29. februāra spriedumu lietā Komisija/Padome, 21. punkts).
- 101 No tā izriet, ka ceturrtā pamata pirmā daļa ir jānoraida kā nepamatota.

Par ceturttā pamata otro daļu, kas balstīta uz samērīguma principa pārkāpumu

– Lietas dalībnieku argumenti

- 102 Komisija uzskata, ka Padome, pieņemdamā apstrīdēto lēmumu, esot pārkāpusi samērīguma principu.
- 103 Faktiski Komisija uzskata, ka ar aplūkojamo atbalsta shēmu nevar sasniegt šajā lēmumā norādītos mērķus. Tā, neskatoties uz valsts atbalsta shēmu lauksaimniecības zemes iegādei, Lietuvas lauku saimniecību vidējais izmērs šo pēdējo gadu laikā palielinājās tikai nedaudz. Nav pierādīts, ka apstrīdētajā lēmumā atļautā atbalsta shēma būtu ļāvusi sasniegt labākus rezultātus, ko ar iepriekš pastāvošo atbalsta shēmu palīdzību nevarēja atrisināt grūtības saistībā ar pārmērīgi augstiem aizdevuma procentiem, kas tika novērotas 2008. un 2009. gada laikā. Valsts atbalsts lauksaimniecības zemes iegādei faktiski vairāk veicināja lauksaimniecības zemes cenu pieaugumu, nevis izmaiņas šīs zemes īpašumtiesību struktūrā.
- 104 Komisija uzskata, ka samērīguma principa ievērošana turklāt nozīmē, ka pilnībā tiek ņemti vērā spēkā esošie pasākumi, kas var atbilst vajadzībām, kuras Padome kvalificē kā ārkārtas apstākļus. Taču apstrīdētajā lēmumā nekādā veidā netiek ņemti vērā Komisijas vai pamatnostādnēs iepriekš atļautie pasākumi un to regulējums par grupālo atbrīvojumu. It īpaši ar pagaidu shēmu dalībvalstīm esot ļauts piešķirt atbalstu lauku saimniecībām. Tāpat bija iespējams izmantot ar Regulu Nr. 1535/2007 atļautos *de minimis* atbalstus.
- 105 Turklāt apstrīdētajā lēmumā atļautie pasākumi nebija tikai nepieciešamais minimums, jo to ilgums pārsniedza Komisijas pagaidu shēmā noteikto datumu pasākumu piemērošanai atbalstam, kas konkrēti paredzēts ekonomiskās krīzes seku likvidēšanai.
- 106 Padome apstiprina, ka samērīguma principa kontekstā pasākumu, kas veikti, pamatojoties uz LESD 108. panta 2. punkta trešo daļu, likumība tiek ietekmēta tikai tad, ja pasākumi ir acīmredzami neatbilstoši mērķim, kuru Padome vēlas sasniegt.
- 107 Komisija nav pierādījusi, ka Padomes veiktā kompleksā faktu izvērtēšana bija acīmredzami kļūdaina. It īpaši Padome uzskata, ka Lietuvas Republikas piemērojamā atbalsta shēma lauksaimniecības zemes iegādei esot uzlabojusi Lietuvas lauku saimniecību struktūru to platības ziņā. Padome arī norāda, ka Komisija nav pierādījusi, ka šāda atbalsta shēma ir veicinājusi zemes cenu pieaugumu. Turklāt tā uzskata, ka lauku saimniecību platības palielināšanās ļauj uzlabot attiecīgo lauksaimnieku konkurētspēju un palielināt ienākumus.
- 108 Turklāt Padome uzskata, ka tai nebija pienākuma ņemt vērā Komisijas jau apstiprinātos pasākumus tiktāl, ciktāl tai ar LESD 108. panta 2. punkta trešo daļu piešķirto pilnvaru mērķis ir tikai tai ļaut apstiprināt atbalstus, kurus Komisija likumīgi nevarēja apstiprināt, kā tas bija šajā lietā. Turklāt uz valsts atbalsta shēmu, kas atļauta ar apstrīdēto lēmumu, neattiecas pagaidu shēma.
- 109 Attiecībā uz minētās atbalsta shēmas darbības ilgumu – to nevar ierobežot tikai līdz periodam, uz kuru attiecas pagaidu shēma, un tā būs spēkā tik ilgi, cik nepieciešams, lai pabeigtu lauksaimniecības zemes privatizācijas procesu Lietuvā un samazinātu krīzes sekas.

– Tiesas vērtējums

- 110 Attiecībā uz samērīguma principa ievērošanu no šī sprieduma 97. punktā esošajiem apsvērumiem izriet, ka šāda pasākuma likumību var ietekmēt tikai uz LESD 108. panta 2. punkta trešās daļas pamata veiktā pasākuma acīmredzama neatbilstība Padomes mērķim, ko tā vēlas sasniegt (pēc analogijas skat. 2010. gada 8. jūlija spriedumu lietā C-343/09 *Afton Chemical*, Krājums, I-7027. lpp., 46. punkts, un 2012. gada 12. jūlija spriedumu lietā C-59/11 *Association Kokopelli*, 39. punkts).

- 111 No tā izriet, ka ir jānosaka, vai apstrīdētajā lēmumā norādītās valsts atbalsta shēmas atļaušana ir acīmredzami nepiemērota, lai sasniegtu šī lēmuma preambulas 10. apsvērumā norādītos mērķus, proti, veiksmīgi pabeigt agrāro reformu un uzlabot lauku saimniecību struktūru, kā arī lauksaimniecības efektivitāti Lietuvā.
- 112 Nav strīda par to, ka šo mērķi var sasniegt tikai tad, ja tiek palielinātas lauku saimniecību platības, ko, savukārt, var izdarīt, ja Lietuvas lauksaimnieki iegādājas lauksaimniecības zemi. Taču netiek apstrīdēts, ka zemie ienākumi un grūtības saņemt aizdevumus, ar ko šie lauksaimnieki saskārušies, ir šķērslis šādas zemes iegādes īstenošanai. Līdz ar to nešķiet acīmredzami nepiemēroti atļaut minēto atbalsta shēmu, kuras mērķis ir novērst šīs problēmas un to pastiprināšanos ekonomiskās un finanšu krīzes dēļ, piedāvājot procentu maksājumu subsīdijas par aizdevumiem lauksaimniecības zemes iegādei, šāda mērķa sasniegšanai pieņemot apstrīdēto lēmumu.
- 113 Šajos apstākļos tas, ka iepriekš piemērojamās valsts atbalsta shēmas lauksaimniecības zemes iegādei neļāva būtiski un pastāvīgi palielināt Lietuvas lauku saimniecību platības, nepierāda apstrīdētā lēmuma acīmredzamu nepiemērotību tajā izvirzītā mērķa sasniegšanai, kas tika atgādināts šī sprieduma 111. punktā.
- 114 Faktiski tas, ka, pirmkārt, šo lauku saimniecību vidējais platību lielums ir palielinājies ļoti lēnām, nav pietiekami, lai pierādītu acīmredzamu Padomes atļautās valsts atbalsta shēmas neefektivitāti, jo ir iespējams, ka šī lēnā palielināšanās izrietēja no tādiem apstākļiem, kas neturpinājās visu ar apstrīdēto lēmumu aptverto laika posmu. Tādējādi – kā norāda Lietuvas Republikas valdība – šāds secinājums ir izskaidrojams ar to, ka norma par zemes restitūciju specifiku un šī procedūra nebūtu jājauc ar zemes iegādi uz līguma pamata, kuras veicināšana ir apstrīdētā lēmumā atļautās valsts atbalsta shēmas mērķis. Otrkārt, jāatgādina, ka apstrīdētā lēmuma mērķis ir ne tikai uzlabot lauku saimniecību struktūru, bet arī veiksmīgi pabeigt agrāro reformu Lietuvā. Taču šī mērķa sasniegšanu nevar novērtēt, balstoties tikai uz lauku saimniecību platību attīstību.
- 115 Attiecībā uz Komisijas argumentu par to, ka valsts atbalsta shēmas lauksaimniecības zemes iegādei ir veicinājušas lauksaimniecības zemes cenas pieaugumu, nevis izmaiņas šīs zemes īpašumtiesību struktūrā, ir jākonstatē, ka šāds apgalvojums nav pietiekami pamatots, lai pierādītu, ka Padome ir izvēlējusies acīmredzami neatbilstošu pasākumu sevis izvirzītā mērķa sasniegšanai.
- 116 Turklāt jāpārbauda, vai aplūkojamās atbalsta shēmas atļaušana acīmredzami nepārsniedz nepieciešamo, lai sasniegtu apstrīdētajā lēmumā izvirzītos mērķus. Faktiski Komisija apgalvo, ka Padome nav pietiekami ņēmusi vērā citu instrumentu, ar kuriem var sasniegt šos mērķus, piedāvātās iespējas.
- 117 Ņemot vērā Padomei šajā lietā esošās rīcības brīvības apmēru, nevar uzskatīt, ka ar apstrīdēto lēmumu tiek pārkāpts samērīguma princips tikai tādēļ, ka Lietuvas Republika varēja sasniegt šī sprieduma 111. punktā norādītos mērķus ar cita veida valsts atbalsta shēmu. No pastāvīgās judikatūras izriet, ka Tiesai, pārbaudot, vai rīcības brīvības, kāda Padomei ir piešķirta LESD 108. panta 2. punkta trešajā daļā, ietvaros pieņemtajā lēmumā ir ievērots samērīguma princips, tai ir jānoskaidro nevis tas, vai pieņemtais lēmums bija vienīgais vai labākais iespējamais, bet tikai tas, vai tas nebija acīmredzami nesamērīgs (pēc analogijas skat. 2009. gada 11. jūnija spriedumu lietā *C-33/08 Agrana Zucker*, Krājums, I-5035. lpp., 33. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 118 Tomēr, kā secinājumu 46. punktā norādījis ģenerāladvokāts, Padomei piešķirtā plašā rīcības brīvība to neatbrīvo no tā, ka savā vērtējumā tai ir jāņem vērā jau veiktie konkrētie pasākumi tādu ārkārtas apstākļu novēršanai, kuri ir pamatojuši aplūkojamās valsts atbalsta shēmas atļaušanu.
- 119 Šajā sakarā Regulas Nr. 1535/2007 mērķis ir uz neliela apmēra atbalstu neattiecināt LESD 108. panta 3. punktā minēto paziņošanas pienākumu, un tātad nevar uzskatīt, ka tās mērķis būtu konkrēti līdzsvarot ekonomiskās un finanšu krīzes sekas ietekmi uz Lietuvas lauksaimniekiem.

- 120 Savukārt nav strīda par to, ka pagaidu shēma tika ieviesta, lai ekonomiskās un finanšu krīzes kontekstā uzņēmumiem atvieglotu piekļuvi finansējumam. Tomēr šajā pagaidu shēmā paredzētajiem atbalstiem ir vispārējs uzdevums – atbalstīt ieguldījumus, un tātad tie nav konkrēti paredzēti lauksaimniecības zemes iegādei. Turklāt apstrīdētā lēmuma pieņemšanas dienā pagaidu shēmas 7. punktā bija paredzēts, ka to nepiemēro pēc 2010. gada 31. decembra. Līdz ar to Padomes lēmumu atļaut valsts atbalsta shēmu, kas īpaši ir paredzēta, lai ierobežotu nabadzību lauku reģionos, nodrošinot Lietuvas lauku saimniecību platību palielināšanos ilgākā laika posmā, nevar uzskatīt par tādu, kas acīmredzami pārsniegtu nepieciešamo apstrīdētajā lēmumā izvirzīto mērķu sasniegšanai.
- 121 Visbeidzot, runājot par atbalsta shēmas, kas atļauta ar apstrīdēto lēmumu, ilgumu, no LESD 108. panta 2. punkta trešās daļas loģikas izriet, ka uz Padomi nevar attiecināt Komisijas paziņojumā noteikto laika ierobežojumu. Turklāt par laiku, kas nepieciešams agrārās reformas īstenošanai un ekonomiskās un finanšu krīzes seku ilgumu, nevar uzskatīt, ka Padome ir izvēlējusies acīmredzami nesamērīgu pasākumu, atļaujot iepriekš minēto valsts atbalsta shēmu uz laiku no 2010. gada 1. janvāra līdz 2013. gada 31. decembrim.
- 122 Tā rezultātā arī Komisijas izvirzītā ceturrtā pamata otrā daļa ir jānoraida kā nepamatota.
- 123 No minētā izriet, ka šis ceturtais pamats ir jānoraida pilnībā.
- 124 Tā kā neviens no Komisijas izvirzītajiem pamatiem nevar tikt pieņemts, apelācijas sūdzība ir jānoraida.

Par tiesāšanās izdevumiem

- 125 Atbilstoši Reglamenta 138. panta 1. punktam lietas dalībniekam, kam spriedums ir nelabvēlīgs, piespriež atlīdzināt tiesāšanās izdevumus, ja to ir prasījis lietas dalībnieks, kuram spriedums ir labvēlīgs. Tā kā Padome ir prasījusi piespriezt Komisijai atlīdzināt izdevumus un tā kā Komisijai spriedums ir nelabvēlīgs, tad tai jāpiespriež atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.
- 126 Saskaņā ar šī paša reglamenta 140. panta 1. punkta pirmo daļu Lietuvas Republika, Ungārija un Polijas Republika sedz savus tiesāšanās izdevumus pašas.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (virspalāta) nospriež:

- 1) **apelācijas sūdzību noraidīt;**
- 2) **Eiropas Komisija atlīdzina tiesāšanās izdevumus;**
- 3) **Lietuvas Republika, Ungārija un Polijas Republika sedz savus tiesāšanās izdevumus pašas.**

[Paraksti]